

Műleírás

Horváth Jonatán

2024

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Kaposvári Campus
Rippl-Rónai Művészeti Intézet
Mozgóképkultúra és médiaismeret
alapképzési szak

Ez van

Belső konzulens:	Rumann Gábor művésztanár
Belső konzulens intézete/tanszéke:	Rippl-Rónai Művészeti Intézet
Külső konzulens:	
Készítette:	Horváth Jonatán

Kaposvári Campus
Rippl-Rónai Művészeti Intézet
2024

Tartalom

Bevezetés	4
1. A kezdetek	6
1.1 Elmélkedés a Balatonparton	6
1.2 A könyv	9
1.3 Karakterek	11
1.4 A Szereplőválogatás	14
1.5 Előkészületek	17
2. A forgatás időszaka	18
2.1 1.nap	18
2.2 2.nap	19
2.3 3.nap	22
2.4 4.nap	24
2.5 5.nap	26
3. Utómunka	29
3.1 A vágás, hang	29
3.2 Rendezés a vágás során	31
Összegzés	33
Felhasznált irodalom	36
Ábrajegyzék	36

BEVEZETÉS

Jelen műleírásomban a diplomafilmemre fogok reflektálni. Melynek címe „Ez van”. A filmet 2023-2024-es tanévben készítettük és az alkotás alaptézisében a fiatalokat, hallgatókat érintő kérdéseket vizsgál. A film tartalmaz valóságos elemeket, azonban bármilyen egybeesés a véletlennel nem szándékos és alapjáraton egy fikciós műről beszélünk. A film reflektál arra, hogyan viselkedik a hallgatóság az egyetemi élete során, mit csinál, hogyan viselkedik. Megvannak-e a diákféle csínytevések, a tanárral való viszony milyen és hogyan alakul a szerelmi élet. A filmnek egy főszereplője van és több mellékszereplője. Dolgozatomban kitérek ezen szereplők tulajdonságaira. A filmben igyekeztünk reflektálni szociális változásokra, és egyéni kapcsolatokra (Kalmár, 2023). A kutatómunka melyet a film előtt készítettem, segítette a munkánkat, mert a hallgatósággal személyes beszélgetéseket folytattam, mely segített a forgatókönyv megalkotásában és a karakterek kidolgozásában. Jelen alkotást nagyban befolyásolták Reisz Gábor filmjei és az amerikai sorozatkultúra különböző ékkövei. Egyre nehezebb azonban szerzői vonalon mozogni és reflektálni a valóságra. Nem szerettünk volna egy közönséges nézői filmet készíteni, igyekeztünk a szerzői film szellemiségében alkotni, kipróbálni dolgokat, reflektálni a valóságunkra, a világunkra. Valamilyen egyedi látásmódot, egyediséget belevinni a filmünkbe. Azt, hogy ez sikerült-e jómagam már nemigen tudom eldönteni, azt hiszem ez a közönség feladata (László, 1997). Mi az alkotótársammal elsősorban élőszerplős filmben gondolkodtunk és nem animációban, nem pedig experimentális videóművészeti filmben, habár ez is járható út lett volna. Érdekes lehet egyfajta installációban filmet, videót készíteni, de mi a játékfilmes vonalon mozgunk, mozogtunk az egyetem kezdete óta. Habár vannak, nagyon érdekes, elgondolkodtató többszörös installációk, minket a 4:3-as képernyő nem emiatt, hanem narratív szempontból fogott meg. Míg egy installációnál nem is biztos, hogy a kép teljesen mozog, addig a mi mozgóképünk valóban mozgóképként működik és film, mozi lesz belőle, amely érzéseket táplál karaktereken keresztül a filmhez. (Gyenge, 2017)

A hipotézis tehát, hogy egyfajta szeletet adjak át magamból a néző, olvasó, hallgató számára és értelmezhetővé tegyem a valóságot, a mai reális magyar viszonylatok között. Filmemben igyekszem reflektálni a mai fiatalságra és az afféle nihil valóságra, amelyek talán a popkultúra miatt váltak számunka megszokottá. Az idősebbek folyamatosan állítják, hogy minden lecseng, úgy is felnövünk és igen igazuk van, csak elfelejtjük hozzá tenni, hogy az elmúlt évtizedekben és akár csak az utolsó tíz évben a változás hiába állandó, ha a

gyorsasága nagyon nagy mértékkel mozog. Én a filmjeimben, elsősorban a saját generációmhoz szólok, úgy érzem erre vagyok leginkább megérve és felkészülve. Ennek mentén alakítom a karaktereimet, ennek a gondolatiságába helyezem a történetet és a cselekményt, a szekvenciákat, jeleneteket. Nem akartam mesélni olyanról, melyre biztosan nem emlékszem, vagy nem értek hozzá, hanem egy számomra is kézenfekvő és evidens történet elmesélése volt a cél. Igyekeztünk egy szeletet magunkból adni. Ami a legfontosabb tényező és tanárainknak ebben folyamatosan igaz van, ne nyúljak olyanhoz, amit biztos nem értek. Ezt a gondolatot, továbbra is magam elé fogom helyezni és a filmjeimet, történeteimet e gondolat mögé igyekszem felfuttatni. Nem szeretnék egy olyan darázfészekbe nyúlni, amely biztosan nem az én szájízem szerint működő alternatíva.

1. A KEZDETEK

1.1 Elmélkedés a Balatonparton

Az írás talán legnehezebb és egyben legötletesebb, kreatívabb folyamata kitalálni azt, hogy miről is kéne írunk. Ez nem egy könnyű folyamat és még csak azt sem szeretném állítani, hogy akár a szakról, akár a való világban bárki képes rá. Nagyon nehéz, mégis könnyűnek gondoljuk. Emlékszem, a középiskolában párszor fel lett dobva ez a labda az osztályban. Volt, aki nagy komoly matek egyenleteket oldott meg a szó szoros értelmében tíz másodperc alatt, és volt, aki a verselemzést nyomta le igen hamar, vagy egyáltalán nem tanult az ilyenekre, mert úgy volt vele, hogy ennél könnyebb feladat nincs a világon. Ez velem sem volt másképp, emlékszem a tanár kiosztott az adott költőtől egy verset, adott A4-es lapokat és hajrá. Írhattad, amit gondolsz, mint ha csak a „Holt költők társasága” (1989) című filmbe estünk volna. Sőt olyan is előfordult, hogy komplett sztorit kellett írni. Erre a mai napig tisztán emlékszem, mert körbeadta az írásomat, hogy ez lett a legjobb. Persze jó érzés volt, valahol egyfajta elismerés, hogy egy nevesebb szakmai ember járul hozzá ehhez, Diószegi Endrének hívták. Ha bár rengeteget vitatkoztunk az órán, művekről, politikáról, azt hiszem megértett. Ez a nem mindegy, ha egy tanár, oktató, akkoriban felnőtt megértett. A megértés még mindig a legfontosabb feladata az írásnak és annak miért az adott témával foglalkozol. Ugyanakkor számodra is fontosnak, bensőségesnek kell lennie a témának.

Verseket, kisebb szövegeket írtam akkoriban. Középiskola után jelentkeztem az SZFE-re többször. Nem vettek fel. Maradtam a versírásnál, hiszen annak töredéke, hogy bármiféle energiát beletegyünk. Azt állítom akkor kell írni, amikor az érzés megszáll, az ihlet megérkezik. Nem vált be soha, hogy órákat agyaljak ezeken. Ma már nem divat jambikus írásban gondolkodni, ma a közgondolkodás is egyszerűbb, olyan valódi, olyan reális. Amit érzel, gondolsz, képviselsz azt leírod, persze ma nem veszek elő egy tollat és írom füzetbe, hanem megnyitom a Drive-ot vagy a Word-öt aztán hadd szóljon. Ami a csövön kifér, ami a szívemben landol és érzet, legyen az szerelem, utálat, halovány gondolat a halálról és a közelgő jövőről mind a lapra kerül, aztán majd lehet tisztázni, átgondolni, törölni. Van olyan versem, amit elolvastam évekkel később és én magam sem tudtam mit írtam vagy mit gondoltam, szóval elég furcsán jött volna ki a „mire gondolt a költő?”.

A forgatókönyvírás már nehezebb feladatnak bizonyult mindig is. Az egyetem korai szakaszában vált igazán a részemmé, előtte nem igazán foglalkoztam vele, nem igazán érdekelt

ez az egész – már, mint az írás varázsa. Megírtam azonban az első közös filmünket, még az első félévben és onnantól a részem lett. Filmeket így lehet kitalálni, aztán mindezt megjeleníteni élő emberekkel, díszlettel, kamerával. Nagyszerű érzéssé vált, ráadásul, ha egy forgatókönyv, izgalmas, drámai, jók a karakterek, életre kelnek és már olvasva is működőképpé válik a koncepció és az ember nehezen tudja letenni, akkor nyert ügye van. Ami írásban működik és jó, azt sokkal nehezebb elrontani, mint ami már alapjáraton rossz forgatókönyv, ezt biztosan megtanultam a három év alatt.

Elmélkedés a Balatonon

Kaposvár, ahogyan szoktuk mondani a lelkesedés temetője városához, egy nagyon fontos és szép helyszín közelében található és ez pedig a Balaton. Ez a hatalmas tó, a magyar tenger nekünk is kapóra, jött még a kezdeti gondolatoknál, itt fogalmazódnak meg bennünk mivel is szeretnénk foglalkozni a diplomamunkánk kapcsán. Ekkoriban felmerült a „Halállista” című manga és anime adaptációja, amit egy teljesen magyar, egyetemi közegben képzeltem el, ahol a Halálisten megjelenik a főszereplőnknek, aki elkezd megölni a tanárait és osztálytársait, egy végtelenül jószívű srác, borzasztó gonoszságokba átfordulásáról szolt volna (Ohba, 2003). Ezen a vonalon el is kezdtünk gondolkodni, de napokkal később érkezett a következő ötlet, mi lenne, ha egy nem túl pénzes, kollégista srác történetét mesélnénk el, aki megnyeri a Lottót, azonban a szelvényt elveszíti és meg kell keresse, ez az út keresés, azonban bonyolultabb, mint gondolná. Egy vígjátéknak mindenképpen megfelel, azonban lehet, hogy nem a legjobb portfólió anyag, ami születik. A harmadik és egyben utolsó előtti ötlet egy dokumentumfilm lett volna, ahol Magyarország legjobb gyrosát fedeztük volna fel, ezt azonban elvetettük, de az biztos, hogy nagyon finom gyrosokat lehetett volna kóstolni. Ezt a későbbiekben mindenképpen leforgatom. Ez az, amit nagyon akarok.

Egy idő után kezdtük elveszíteni a fonalat, a Halálistennel, így nem is az elkeseredés, inkább a nem meglegedés volt, ami átvette a hangulatot. Ötleteltünk, gondolkodtunk, valahogy nem adta ki a lépés. Ez a fajta elégedetlenség, azonban nem csak a diplomából fakadt, hanem a napokról, ahol nem történt semmi és ez van, ez a helyzet, nem jutunk sehova. Valaki számára maradt a délig alvás, és a lógás, amit megengedhetett hiszen semmiféle következményekkel nem jár Kaposváron. Az érzések, az érzelmek a teljes veszítő pedig átvette felettünk az uralmat.

A fejemben mindig is volt egy érzés, hogy valami amatőr dolgot szeretnék. Kézi kamerát, nem akarok világítani, hanem a természetből épüljön fel a film, azt használja, ami biztosan van, és ne azt, ami sosem lesz, dokumentarista jelleget kövessen, legyen benne valamiféle kiszámíthatatlan mégis számításba vehető esemény, konfliktus, cselekmény,

történet. A tökéletes példa ezzel kapcsolatban pedig Reisz Gábor filmjei. Főleg a legelső, „Van valami furcsa és megmagyarázhatatlan” c. alkotása. Mindig is vágytam valami hasonlóra, ez volt a FILM számomra, nagybetűkkel. Közvetít, átad, átérzed, szurkolsz, szomorkodsz, és érted. (Reisz, 2014) Kint az udvaron ülve pedig megérkezett az, aminek meg kell érkeznie, az ötlet, amelyből diploma fog készülni, amely átad, átérzed, szurkolsz, szomorkodsz mindezt úgy, hogy mindenki érti és az ember mindig találkozik vele, a bizonytalanság és a mi lesz majd holnap kérdése. Így hát megszületett az Ez van.

Magunkról szól, magunknak, de másokhoz is, közérthetően. Egy fajta kritika, a hallgatóság és a diákság felé, az emberek felé, akik keresik mindenben a hibát csak magukban nem, másfelől egy kritika a rendszer felé, az egyetemek felé, beleértve a Művészeti Intézetet. Ami jellemezte az időszakot a düh és elkeseredés, és ennek porcikái találhatóak meg egy filmben, hiszen a tanáraink mindig arra bíztattak, arról írjunk, ami közel áll hozzánk, és az emberhez mindig a saját története áll a legközelebb, le sem tagadhatná. Így született meg Tomi és Geri története. Ennek köszönhetően októberben nekiláttunk a forgatókönyv első verziójának, amelyet az első konzultációra vittünk. A film nagyon szellős volt, nagyon más vizeken evezett az akkori verzió szerint, az információk nagy részlegesen kerültek átadásra. Az első verzió után hagyttunk magunknak pihenőt és a téli szünet ideje alatt kezdtünk újra ötleteket, kreatív gondolatokat feldobni magunknak. Ez végül odáig ment, hogy a forgatókönyvet fejlesztettük január és februárban. „Másképp az ilyen típusú filmek közös jellemzője, hogy az alkotók tapasztalataiból állnak össze, és csak akkor válhatnak nemzedékfilmekké, ha ezek a tapasztalatok a társadalom egy része, egy generáció által is átélhetőnek bizonyulnak” (Babos, 2019, old.: 76-77)

Ami meghatározó az én rendezői szememnek, hogy nagyon sok sorozatot fogyasztottam az elmúlt tíz évben. Nem szégyellem azt, hogy klasszikus filmek kimaradtak az életemből mert más tartalmat fogyasztottam. A narratív sorozatok voltak legtöbbször hatással rám, de az antológia és más stílus is jöhet. Nagyon nagy fogyasztója vagyok ezeknek a műveknek. Ezt is igyekeztem szem előtt tartani, amikor elkezdtünk dolgozni az „Ez van” című alkotásunkon. Legyen egyfajta „pilot” epizód érzése a műnek. „A pilot egy készülő televíziós sorozat első, próba jelleggel elkészített epizódja. A megrendelők ennek alapján döntenek el, hogy legyártatják -e a sorozatot.” (Mittel, 2008). Így próbálkoztam az egyetemi éveim alatt a filmkészítéssel, hogy ha kell tovább tudjam írni ezeket az alkotásokat. A diplomafilmre is igaz ez, ezekhez a karakterekhez, alapszituációkhoz, konfliktusokhoz vissza lehet nyúlni, ki lehet őket bontani és nem zárkozom el, hogy a jövőben valami ilyesmi történjen ebből az alkotásból.

„A legnehezebb dolog az írásban: tudni azt, hogy mit írjunk” (Field, Forgatókönyvírók kézikönyve, 2020, old.: 21). Minden kezdet nehéz és megvannak az írásos szabályai, de ezeket a szabályokat fel kell rúgni. Nincs ennek egy bibliája, egyszerűen a tapasztalatom, hogy mindenkinek a saját módszerével kell dolgoznia hiszen egyrészt rá tud jönni, hogy működik-e, másfelől pedig nem tud mindenki más módszerével dolgozni, pontosan amiatt, mert lehet önmaga számára nem a legmegfelelőbb.

1.2 A könyv

Ahogy említettem az előző fejezetben a forgatókönyvet az első konzultációra készítettük, volt egy premisszánk, amely a következő volt:

„Tomi (22) aktív egyetemi hallgató és kollégista. 3 éves filmes képzésre jár egy művészeti egyetemen. Az első évben sok barátot szerez, lelkesen jár az órákra és sokat dolgozik a feladatain. Az idő múlásával elkezdi megkérdőjelezni, hogy valójában jó helyen van e. A film Tomi utolsó évét öleli fel. Barátai száma csökken, romlik a képzés színvonala és nem tudja, hogy lesz e létjogosultsága a szakmájának és a diplomájának. A film keresi a választ a jövő bizonytalanságára, Tomi szemszögéből. A film végén Tomi megszerzi diplomáját, azonban továbbra is bizonytalanul áll a jövője előtt.

A film játékidője 10-15 perc, és általunk ismert helyszíneken játszódik, ezáltal a személyes kötődésünk is jelen van.

Inspirációk a Moszkva tér c. film, továbbá Reisz Gábor filmjei.”

Ezzel a premisszával mentünk, habár ez se nem premissza az Egri Lajos A drámaírás művészete című könyve alapján szerint, se nem szinopszis, inkább csak egy ötlet, egy gondolat, de a továbbiakban nevezzük gondolatiságnak. (Egri, 2010)

A forgatókönyvet több szempontból is értelmezhetjük, hiszen nem csak, mint a film írott formája jelenik meg. Sokszor az elképzelés teljesen másképp működik, mint amit élőben tapasztalunk. Íróként ez nem könnyű, de rendezőként még nehezebb. Nem olyan a helyszín, nem olyan a színész vagy éppen nincs elegendő költségvetés az adott produkció elkészítéséhez. A forgatókönyv sok mindent meghatároz és sok hibát is kiszűrhatunk vele. Részletes leírása egy adott filmnek, de ha belegondolunk, egy irodalomként és más médiumi olvasatként is értelmezhető. Sok féleképpen lehet írni, valaki nagyon képekben gondolkodik, én az a fajta író vagyok, aki inkább az irodalmi megközelítést használja. Inkább egyfajta

mesélő jelleggel készítem a könyvet, mint sem leírom, hol merre, hogyan lesz a kamera és igyekszem kerülni a megszokott, „ezt látjuk”, „azt látjuk” kifejezéseket. Úgy gondolom a jó forgatókönyv úgy vonz be magával, mint egy izgalmas irodalmi olvasmány és nem azon kell gondolkodjak, hogy mit jelenthetnek az előbb említett kifejezések, hanem hogy beszippant a történet és magával visz az elsőtől az utolsó oldalig.

A könyvet és a karaktereket a már létező csontszerkezet és az írásos gondolat mentén gondolat mentén fejlesztettük és élesztettük fel januárban azon metódus mentén, hogy heti kettő alkalommal belenyúlunk ötletelünk és várom Rumann Gábor konzulensem reakcióit, majd újra a következő héten folytatás. Ez egészen januárban-februárban így is ment. A könyv az elején nagyon Tomi központú volt, ugyanakkor mivel Geri is meghatározó figurája volt a történetnek ő is kapott egyfajta karakterességet, de valami mindig hiányzott és folyamatosan azt a visszajelzést kaptuk, hogy valami hiányzik, valami nem tiszta. A megoldásig egészen februárig kellett várnunk, amikor ugyanis Szántó Fanni volt forgatókönyv és dramaturgia tanárunk válaszolt a megkeresésünkre és elolvasta a könyvet majd gyakorlatilag kettő oldalon keresztül tett fel teljesen releváns kérdéseket és tett dramaturgiai javaslatokat, melyek mentén tudtunk új energiákat és lendületet felszabadítani. Dramaturgoknak sokat köszönhetünk, mert olyan kreatív megoldásokkal rendelkeznek néha, melyre lehetséges, hogy a film írója, rendezője, alkotópárosa egyáltalán nem gondolt. Gyakorlatilag, mint egy tanácsadó működik és segíti a film dramaturgiájának kidolgozását, amely ezzel előrelendítheti a történetet és a folyamatokat. A vele való együttműködés nagyon fontos és az azonos látásmód is, szerencsére az egyetemi órák keretein belül volt alkalom a dramaturg szerepét kipróbálni és ez nagyban hozzájárult más látásmódokhoz is, mellyel az ember a saját művére is sokszor jobban tud reflektálni. (Székely , 1994) Az Így Geri karaktere is kapott egyfajta főszereplő-mellékszereplő ívet, de akár kiemelt mellékszereplőként is kezelhetnénk, ez egy rövidfilm és nyilván minden nem lehet, de mégis sikerült valamiféle magyarázó jelleget adni rá. Így lett egy újabb nekifutásunk a könyvvel február végén és készült el a mai verziója meg 19 jelenettel és 12 oldallal operál. A jelenetek főként Tomi és Geri karakteréről szólnak, illetve az ő közös és nem közös pillanataikat mutatja be. A forgatókönyvet természetesen az úgynevezett gondolatiság jegyében írtuk és ez alapján készültek a karaktereink is. Így megszületett Tomi, Geri, Rebeka, Balázs. Emellett volt egy plusz szereplőnk, őt Beninek hívták, de nem igazán tudtunk az ő karakterével mit kezdeni, már az elején is lejött, hogy persze el lehetne vele játszani, mert ő lett volna a stréber-gamer srác, aki szűz, de valószínűleg kicsit más irányba terelte volna el a történetet így végül őt kiírtuk a filmből. „karakterépítés a kreatív munka titkai és varázslatai közé tartozik. Folyamatos, soha véget

nem erő, állandó gyakorlás. Ha tényleg meg akarod oldani a karakter problémáját, elengedhetetlen, hogy a bőrébe bújj, hogy felépítsd élete talapzatát, anyagát, és olyan összetevőkkel bővítsd, melyek árnyalják a jellemrajzot.” (Field, Forgatókönyv - a forgatókönyvírás alapjai, 2020)

1.3 Karakterek

Tomi 22 éves, pécsi srác, átlagos testalkattal, határozott testtartással, nem lomha, nem laza. Külsőjével nincsenek problémái, külső rendellenességei nincsen. Szülei elváltak, édesanyjával nőtt fel az középosztály színvonalán, apjával ritkán tartja a kapcsolatot. Nyaranta rendszeresen eljár dolgozni. Pécssett járt gimnáziumba, ahol közelebbi barátságot csak egy-két osztálytársával tudott kialakítani, velük nehezebben tartja a kapcsolatot mióta elköltözött otthonról. A középiskolás szalagavatón rúgott be először, ahol részegen smárolt egy lány évfolyam társával. Átlagos érettségit tett, ezután filmes szakokra adta be a jelentkezése mert operatőr szeretne lenni, a fővárosba is azonban ott nagyobb elvárások voltak, ezért vidékre került. Egyetemi élete a gólyatáborral kezdődött, ahol megismerkedett leendő szaktársaival. Vallásos felekezetbe nem jár, nem volt tagja semmilyen egyháznak. Nem ateista, de nem hisz semmilyen vallás Isten képében, inkább a ha jót cselekszel, akkor jó sorsod lesz felfogás viszi előre. Nem a legharsányabb a társaságukban, viszont egy őszinte, szókimondó ember. Tanáraival szemben tisztelettudó, azonban már kitapasztalta, hol és mennyit hiányozhat, a neki tetsző feladatokat időre megcsinálja, konzultál tanáraival, azonban ami nem fekszik neki, azzal rendszeresen elmarad, ilyen a művészettörténettel való harca. Ezt a vizsgát elsőre nem is tudja letenni Az egyetemen megismerkedett egy Rebeka (22) nevű lánnyal. A dolgok után megy, nem szereti, ha szórakoznak vele, vagy kihasználják. Ezt határozottan elutasítja.

Jövőjét bizonytalanul látja, fő célja a szakmájában való elhelyezkedés. A vizsgákra sokat stresszel, ami saját maga hibájából keletkezik, hiszen inkább gyakorlati beállítottságú. A célját világosan látja maga előtt, hogy a szakmájában szeretne elhelyezkedni, de rendszeresen megkérdőjelezi saját munkáit, hogy nem felel meg az elvárásoknak, ez az önbizalomhiánya.

Az utolsó talán a legkevésbé jelenik meg a filmben, de valamilyen szinten mégis benne van és az egyszerűség kedvéért a karakter ki is mondja, amit gondol mert vannak nézők is akik nehezebben értik meg néha a filmet. Az utolsó jelenet erről szól.

Geri budapesti, szüleivel él és most egyetemi éveit tölti szüleivel. Tomi, aki szaktársa és kollégiumi szobatársa, a gólyatáborban ismerkedett meg vele, és azóta is szoros barátságban tartják a kapcsolatot. A társaság életvidám és hangulatjavító személyisége. Képes jókedvvel és humorral felpörgetni bármelyik unalmas pillanatot, és mindig készen áll arra, hogy új kalandokat keresve fedezze fel az egyetemi életet. Bár egy nagy szívű és barátságos srác, ami miatt sokan kedvelik, de nem feltétlenül a legegyszerűbb diák. Gyakran megcsúszik a feladataival és időpontokkal, és inkább az élet élvezetére összpontosít, mint a szigorú szakmai célok elérésére. Az egyetemi évek alatt a barátai számára a kötetlen és szórakoztató élet szinonimája, aki a legjobbat hozza ki a kollégiumi élményből. Az egyetemi élet során Tomival közösen vállalják a diploma filmjük elkészítését. Az írást és a rendezést veszi a saját feladatára, hiszen a kreativitása és szórakoztató szemlélete ideálissá teszi őt a feladatra. A csoportban ő az, aki mindig talál valami új és izgalmas ötletet, hogy a filmjük különlegessé váljon. Geri azonban válságban kerül és megkérdőjelezi a filmezéshez és az íráshoz való tudását melynek köszönhetően úgy dönt, az lesz a legjobb, ha ezt az egészet befejezi.

Rebeka egy okos és tehetséges fiatal lány, aki épp egy évvel Tomi alatt jár az iskolában. A látványtervezés iránti szenvedélyét az anyukájától örökölte, aki maga is ezen területen dolgozik Ennek köszönhetően korán érdeklődés mutatott a művészi és kreatív tervezés iránt, és elkötelezte magát amellett, hogy szakember legyen ezen a területen. Szabadidejében foglalkozik látványtervezéssel, és segít a családjának nagyobb projekteken. Balázs a konzulens Tomi és Geri diplomafilmjének elkészítésekor. Határozott és szigorú, amikor a szakmai elvárásokról és a projekt pontos végrehajtásáról van szó, de ugyanakkor laza stílusa és megértő hozzáállása segíti a diákokat a kreatív munkában. Az a képessége, hogy határozottan irányítson és adjon iránymutatást, segít a diákoknak a filmjük minőségi elkészítésében. Precízen dolgozik a technikai részletekkel és a filmes folyamatokkal, és nem hagyja figyelmen kívül a legapróbb részleteket sem. Barátságos stílusa segíti a diákokat abban, hogy kibontakoztassák kreatív ötleteiket és kifejezzék magukat a filmművészet területén. A diákok könnyen megközelíthetik és konzultálhatnak vele, és érzik, hogy bízik bennük és támogatja őket a munkájukban. Személyisége és hozzáállása kiegyensúlyozott és segítőkész, ami lehetővé teszi, hogy a diplomafilm készítési folyamat gördülékenyen menjen, és a diákok szakmailag és kreatívan is fejlődhessenek.

Ezek mentén a színészek és mi is könnyebben dolgozunk a könyvvel és ez jellemzi a téli időszakot. A karakterek a fejünkben voltak így amire igazán szükség volt, az megtalálni azokat az embereket, akikkel közösen alkothatjuk tovább őket, és akik megértik mit is szeretnénk elmesélni ezzel a történettel, így történt, hogy most nem a megszokott kaposvári

módon ráírogattunk emberekre, hogy elvállalják-e a szerepet, hanem először castingoltunk és jártuk a tanodákat, iskolákat, hogy megtaláljuk a megfelelő embereket a feladatokhoz.

Helyszínek szintjén a forgatókönyvet először a Magyar Agrár és Élettudományi Egyetem Kaposvári Campus, Rippl-Rónai Művészeti Intézetére és a Kaffka Margit Kollégiumra írtuk. A filmünk a legelső fázisban itt forgott volna, azonban úgy döntöttünk elvisszük a filmet kreatív és színész elérhetőség miatt. Ekkor jött velünk szembe az egyetem gödöllői főhadiszállása a Szent István Campus. A helyszín szemle után már így gondolkodtunk a könyvben is, hogy az ottani egyetemen és kollégiumban fog játszódni a történet.

A film a lebegős mivolta ellenére is használja a paradigmát. A paradigma határozhatja meg egy adott forgatókönyv összetételét. Gyakorlatilag, mint a színházban is, itt is hasonlóan működhet a paradigma. Nyilván, egy rövidfilm esetében más arányokról beszélünk, de a bevezetés, elbeszélés, befejezés hármasa itt is állandó és ezt a könyvnél is igyekeztünk figyelembe venni. (Field, Forgatókönyv - a forgatókönyvírás alapjai, 2020) Ez a paradigma azonban átírható a vágás kapcsán, hiszen ott valami újat lehet alkotni. Ami az egyik nagy kihívást jelenti írói szemmel, az a lemondás és az átírása folyamata. A hibák javítása, melyet sokszor az ember észre sem vesz, vagy szándékosan másfelé tereli a párbeszédet. Ezen hibák javítása, a problémamegoldás nagy művészete. Melynek mentén hónapokon keresztül, de lehet kicsit túlzok, így hívjuk heteknek, dolgoztunk. Felvetettük az alapvető dramaturgiai hibákat és próbáltunk reflektálni, mindezt olyan skálán elhelyezve, hogy a megvalósíthatóság is egy szempont maradjon. A karakterekből adódhat probléma, a drámai elbeszélésen, de néha már az alap hipotézise is problémás lehet egy filmnek. (Field, Forgatókönyvírók munkafüzete, 2013)

A karakteralkotásnál fontos lehet a karakteralkotás struktúrája. A szimpátia, amely felépülhet a nézőben a karakterfelé. A nézőnk szimpátiát, együttérzést legyen hajlandó mutatni a főszereplővel, hiszen akkor az egy pont lehet, hogy a film leszögezze a figyelmét egy időre. Ez nem egy könnyű folyamat, ugyanakkor érdemes a karakternek megadni a saját maga harcait és kapcsolatait, tulajdonságait, amelyeket érdemes az emberekhez mértén megadni. (Murray, 2017) Ami a karakteralkotáshoz azonban elengedhetetlen, az eredeti történet. Ettől válik mássá, ettől lesz talán kicsit kézzelfoghatóbb a történet. Nem másolni és duplikálni szerettünk volna más könyveket, hanem saját történetet, cselekményt elmesélni, amely minket és a minket körülvevő Z generációs fiatalokat ábrázolja az egyetemi évei alatt. (McKee, 2011)

1.4 A Szereplőválogatás

A színészvezetés órán folyamatosan szó esett a castingról, szereplőválogatásról, hogy érdemes csinálni, színészek miatt és magunk miatt is. Így mint említettem, nem akartunk ráírogatni a kaposvári színészhallgatókra kinézet és szimpátia alapján, hanem eldöntöttük, hogy megpróbálkozunk ezzel a műfajjal. Így történt, hogy a Thália Tanodába jutottunk el először.

Vasárnap reggel volt, Kaposvárról felutaztunk Budapestre 2023. december elején és a Róbert Károly körúton található Thália Tanodában volt az első színészválogatás. Ekkoriban egy másik filmre is kerestem leendő színészeket, azonban mindkettőben volt szerelmi száll így a válogatási feladatokat a diploma és a mellékes film alapján állítottam össze saját kútforrásból. Meg is érkeztünk időre a suliba, ahol hárman vártak minket. Két fiú és egy lány. Így felváltva szerepelt a két fiú és a lány szinte mindig játékban volt. Az első feladat egy színházi gyakorlat volt, ahol a srácnak meg kellett szólítania a lányt, de csak akkor, amikor erre a belső indíttatás rávette. (Cohen, 1998) Bemelegítésnek egy ilyen gyakorlat szerintem jót tesz mindenkinek. Színészek is helyre tudják billenteni magukat és velünk is jobban összeismerkednek. Megtörténik az egymásra rezonálás. A második feladat egy olyan jelenet volt, amely később kikerült a filmből, itt Tomit behívják a vizsgára, és ezen izgul, fel-alá járkál. Ezt a jelenetet játszottam el a két sráccal. Végül pedig még 1-1 jelenetet, jelenet ötletet megcsináltak a filmből és ezzel véget is ért életem első kétórás castingja. Elég amatőr hibákat vétettünk, melyekből később tanulni tudtam én is és legalább kipróbáltam ezt a folyamatot, azonban a hibáink ellenére is megtaláltuk Dánielt, akire a későbbiekben Daniként hivatkozok majd és úgy tűnt, ő jó lehet Tomi szerepére.

A második szintén decemberben történt a téli szünet előtt, ekkor újra Kaposvárról Budapest felé vettük az irányt és eljutottunk az SZFI-hez, azaz a Színház és Filmintézet tanodájába. Elég rövid időnk volt, mert ők biztosítottak helyszínt és 7-8 diák várt arra, hogy castingoljunk. Többségében lányok, de itt is volt két fiú. A feladatok egy minimális változtatáson mentek át, nem volt konkrét jelenet a filmből (kivéve egy feladatot) hanem inkább improvizációkat adtunk a karaktereknek. Ezen a castingon elég jól éreztük magunkat mert több olyan ember is volt, akik esélyesekké váltak, hogy felkérjük őket a szerepre. Itt jött képbe András, Eszter és Nándor. Eszter mint Rebeka, Nándor mint Balázs a konzulens tanár. Azonban András is közel állt Tomi karakteréhez a szereplőválogatás alapján.

A harmadik castingra Pécsre került sor, köszönet Rumann Gábor tanár úrnak a segítségért! Az ő pécsi diákjaival tartottam egy castingot, vegyes volt itt is csapat. Voltak

nagyon ügyes diákok és egy fiú, egy lány be is került a kalapba, hogy esetleg felkérjük őket a szerepre, végül azonban a pestieknél maradtunk, ekkor már tudtuk, hogy nem Kaposváron szeretnénk leforgatni a filmet, hanem Budapesten és környékén, így hát ez volt az egyik ok ami miatt a pécsi diákok kiestek, tudván azt, hogy a színészeknek nagyon sokszor kevés ideje van és 3 órás utazások vonattal aligha férnek bele, mert a közösségi közlekedést a büdzsé megengedte de az autózást nem tudtuk volna finanszírozni.

Negyedik castingra nem került sor és január közepén Sopronba utaztam alkotótársamhoz Rosta Mátéhoz, akivel összeállítottuk az „Igazság Ligáját” Dani, aki Tomi lett, András ki Geri szerepébe bújt, Eszterből Rebekát csináltunk és Nándorból lett egy konzulens tanár Balázs. Velük kezdtünk el dolgozni és kommunikálni az adott eseményekről. A forgatókönyvet olvasták visszajelezték. Ennek köszönhetően sikerült március elején tartani egy próbát is, ami eddig pont egyel több volt, mint előtte valaha még akkor is, ha nem mindenki volt ott. A színészek lelkesedése töretlen volt és nekünk csak ez számított. A próba sikeresen zárult, mindenki elkezdte kicsit érteni mi mit szeretnénk és ők is elkezdtek megérteni mit is kellene eljátszani. A próba alkalmával a végleges forgatókönyvből néztünk jelenetek és egy kicsit sikerült ezekre és egymásra is rezonálni és javaslatokat tenni, mit lehetne még fejleszteni, mit lehetne még máshogyan csinálni. Abszolút előrébb tett minket is és így még pont volt idő nagyon apró változtatásokra a forgatókönyvben.

A castingnál próbáltunk arra törekedni, hogy olyan embereket válasszunk, akik egyet tudnak érezni az írással, történettel és a viselkedésük is passzol a karakterekhez. A cél mindenképpen az volt, hogy magukat is beletegyék és ne csak magukra formálják a karaktert, hanem maguk is adjanak hozzá, igaz én utóbbinak annyira nem vagyok a híve, szerintem egy színésznek nem magát, hanem a ráírt karaktert kell elsősorban eljátszania, de nyilván ehhez sok évnyi tapasztalat szükséges és az általunk választott színésztanulóknak ebből nemigen volt. Ugyanakkor ez is egyfajta választás volt a részünkről, hogy nem akarunk profikkal sem dolgozni. Egyrészt mert rendezőileg sokszor meglepő dolgokat tudnak produkálni és olyan profin hozzák le az adott szituációt, hogy lehet nem tudok rá reagálni, hiszen egy profi színész, aki már évtizedek óta a szakmában van sokkal tapasztaltabb, mint jómagam és lehet én sem találok majd dramaturgiai és emberi ötletet, hogyan lehetne másképp. Egyszerűen csak az a tézisem, hogy az ember a saját maga szintén lévő emberekkel együtt, közösen tud fejlődni ebben a szakmában a legtöbbet, hiszen a hibák elkövetése a legfontosabb. Minden hibát el kell követni a diploma produkcióban is pont azért, hogy a való életben ezeknek a hibáknak a lehetőségei lehetőleg a nullára legyenek redukálva.

Amatőrök mellett tettük le a voksunkat bízva abban, hogy kevésbé lesz színpadias hiszen beléjük még annyira nem verték a „csak színház” létezik felfogást és abban volt a gondolat, hogy kevésbé lesz ripacs és vétenek majd olyan hibákat melyek természetesen hatnak majd a képernyőn. Mivel amatőrök és nem profik ezért magamtól is könnyebb lesz a hibákat kielemezni és tanulni belőlük és könnyebb lesz legközelebb dramaturgiai és színészvezetési tanácsokat adni.

Örülök, hogy utóbbi mellett döntöttünk és ma visszanézve a felvételeket hibát hibára halmozva tudok tovább lépni hiszen rendezőként a rendezés egy hosszú beérési folyamat, ha ma megnézzük a magyar alkotók többségét. Összegezve elmondható, hogy a Daninál (Tomi) vannak jól elkapott pillanatok, távolról valahogyan még működőképesnek is éreztem, közről azonban gyengébb az alakítása, pontosabban ugyanolyan erős és emiatt színpadiassá válik. Természetesen a munkámat rendezőként nem könnyíti meg, hogy nagyon kicsi kijelzőn tudtam követni az eseményeket, körülbelül, mint a mostani telefonom és forgatásokon nem hiába szinte tv nagyságú monitoron néznek mindent a rendezők. Utólag látván olyan jelenetek is túlvannak játszva, ahol kicsiben jónak tűnt, de mivel nem volt pénzünk transzmitterre és monitorokra ezért kénytelen voltam kicsiben követni az eseményeket, ennek pedig ma már látom a kárát, de erről sajnos nem tehetünk. A másik megoldás, amellyel ez kiküszöbölhető az a jó öreg visszanézés, volt, amikor időnk engedte, hogy egyesével visszanézzük a felvételeket, de volt, hogy időszűke miatt tovább kellett mennünk, hozzáteszem ez továbbra is egy mai premium okostelefon kijelzőjének méretével megfelelő monitoron történt és nem látszódtak azok a mozzanatok, amik nagyban, közről soknak tűntek. Ami azonban végtelen tanulság, hogy több időt kell szánni a visszanézésre legközelebb.

A másik kihívás az Andrással (Geri) kapcsolatban ért. Az ő hangja folyamatosan amint benyomódott a felvétel gomb olyan mélyre váltott, mint ha Kauczki Armand beszélne hozzánk. Ezt sikerült megvitatnunk és a későbbiekben próbálta a karakterbe becsempészni ezt a mély és magasabb hangszínnel való játékot, ami a felvételeket megtekintve külön-külön egész jól sikerült. Azt, hogy mikor hogyan játszik a hanggal a karakter lelkiállapotához és mondanivalójához próbáltunk igazítani, így amikor Geri karaktere lelkesebb akkor a hangszíne magasabb és ezt ügyesen lehozta András. Kényszer megoldás volt, de színészileg és nekem rendezőileg is egy hatalmas tanulság, hogy mit lehet kezdeni akkor, ha valaki befeszül amint megy a felvétel és miképp alakul át a játéka.

1.5 Előkészületek

A film előkészületeihez tartoznak folyamatok. Ilyen lehet egy helyszínszemle, egy színészpróba. Mi előbbit még januárban megejtettük, itt különböző beállítások próbája megtörtént. A kamerabeállítás magában foglalja a kamera helyzetét, szögét, távolságát és mozgását, valamint azt, hogy milyen lencsét használunk a felvétel készítéséhez. Ezeket a paramétereket meghatározva már könnyebb a forgatásra koncentrálni. A kamerabeállítások, jelenetek próbáját mi készítettük el, itt a színészek nem voltak jelen. A színészpróba későbbiekben történt meg azonban nem a helyszínen, hanem egy külön teremben, ahol csak a jelenetek elpróbálását gyakoroltuk. Ezek a próbák nagyon fontosak minden szempontból, hiszen a forgatáson nem mindig van ideje az embernek ahhoz, hogy több próbát is el tudjon végezni, hanem néha egyből fel kell venni az adott beállítást. Nem egy szerencsés megoldás, de sajnos vizsgafilmeknél az időhiány miatt jellemző megoldás. Én emberileg, amúgy sem szeretem húzni senki idejét, nem szeretek kontárkodni mások szabadidejével így inkább elsősorban az emberségen van a hangsúly a forgatásaimon. Nekem fontosabb az, hogy mindenki emberileg a helyén legyen a stábból, jól érezze magát mint, hogy egy tökéletes film készüljön. Nem érdekel a film, ha valaki rosszul érzi magát. Ez valószínűleg az empátiámból jön, de az biztos, hogy én így dolgozom és ezt a forgatásaimon szem előtt tartom és elvárom, hogy mások is ezen emberséges gondolatok mentén kommunikáljanak egymással.

Amint a helyszínszemle megtörténik és az adott beállításokat kitaláljuk, azt egy úgynevezett shotlist-be visszük fel, amely gyakorlatilag arra szolgál, hogy tudjuk hány beállítás és milyen beállítások azok, melyek meg fognak történni a felvételkor. A helyszínfotókat külön mappába tesszük és ha történtek próbafelvételek, azokat vagy újra el próbáljuk, vagy összevágjuk valamilyen értelmező formára. Az előkészületekhez sokszor hozzátartozik, hogy a világítást is megpróbáljuk beállítani, azonban itt a forgatás előtt ez nem történt meg mert a világítást szerettük volna minimálisra hagyni, nem akartunk túl művi világot létrehozni.

Ebben a filmben fontos a realitás talaján mozogni, így érzem a legigazabbnak saját magam számára, ez az az alkotói világ, amely úgy érzem a saját kezem lenyomata. Minél kevesebb a mesterkélt világ egy filmben, annál közelebb tudjuk érezni magunkhoz. Természetesen, ha más műfajú filmben gondolkodik az ember, akkor szíve joga azt tenni amit jónak lát. A realizmus a reális valóságra való törekvés, ennek több szárnya is a mi filmünkben megjelenik. (Gyenge, A valóság kezdete és vége. A fotografikus realizmus kora, 2005)

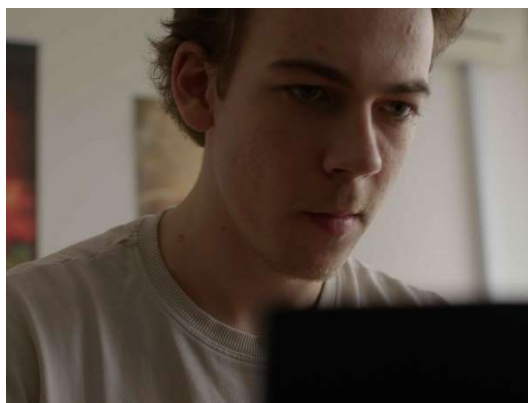
2. A FORGATÁS IDŐSZAKA

2.1 1.nap

A forgatás első napja 2024 március 12-én történt. A stáb már 13-án elfoglalta a gödöllői főhadiszállást, mint említettem már korábban, Gödöllő-Budapest vonalon mozogtunk a forgatás idejére és a Szent István Campus kollégiumában kaptunk szállást ingyenesen tanulmányi útra hivatkozva. A forgatás reggel 8-kor kezdődött, de már előtte való nap elkezdtük a szobát berendezni és a felszerelések is összerakásra kerültek. Erre a napra három jelenetet kellett leforgatni. A forgatókönyvre hivatkozok a továbbiakban, nem pedig a film végső vágatára, hiszen a vágás csak a forgatás után derül ki.

Leforgattunk a harmadik jelenetet (1. ábra). A jelenet természetesen azok a beállítások vagy beállítás sorozatok, melyből az idő-tér egységesen megjelenik. Cselekménysort vagy cselekményességet ábrázol. A jeleneteknek is megvan a maga felépítése és annak szabályai, megvannak az elemei, tempója, saját magához képest és a filmhez képest is. (Kovács, 2009) melyben Geri éppen hezitál a passzíváltatás döntéséről.

*1. ÁBRA
GERI KIIRATKOZIK*

A filmbe ez az elem azért került be mert az egyetemi tanulmányok során folyamatosan felmerült ez a kérdés, hogy valaki megtegye-e és ha megteszi akkor miért hagyja ott a tanulmányait. Ennek persze meg van a pszichológiája. Én, mint a film írója is többször gondolkodtam ezen a dilemmán és úgy vélem máig Gerihez képest rossz döntést hoztam. A további jelenet az volt, amikor Tomi realizálja, hogy Geri eltűnt. Itt a színészvezetési kérés az volt, hogy történjen meg a realizáció és legyen egyfajta fáradt felkelés Tomin. A színészünk még improvizált mellé és kétszer vettük fel a jelenetet.

A nap talán legnehezebb része a Tomi-Geri párbeszédese jelenet volt (Forgatókönyv:8.jelenet), ahol a koncepció az volt, hogy a színészek újra és újra játszásk el a jelenetet. Így ők is belejönnek és ahogyan haladunk úgy lesz egyre természetesebb mindenki számára az adott játék. Ez az első napra elég nagy kihívást jelentett, hiszen mindkét színész itt még kereste a karakterét, kerestek engem, hogy mit is akarhatok és próbáltuk időben is elhelyezni, hogy milyen érzelmekben, lelki válságokban lehetnek a karakterek. Ezt én nem tartom jónak, ami született, valahogy az első nap és a korai kelés is közrejátszhatott, de a végére persze elég elfogadható eredmény született, de kellett hozzá pár felvétel. Ez a jelenet később kivágásra került a filmből, egyfajta ismétlést láttunk a vágás során, mely a narratívát nem lendítette előre.

Az első nap nagy tanulsága volt még, hogy 6k-s felbontásban vettük fel a filmet. A legnagyobb kihívást pedig az jelentette, hol fogjuk majd tárolni az adott anyagot. Végül több ssd, hdd-n lett tárolva az egész film és a 6k-s felbontást, 5,7k-ra csökkentettük, ez még így is meghaladja a mai átlagemberhez elérő felbontást, talán a telefonomon tudnám nézni, de ott is kicsiben, de ez volt az operatőri kérés ezzel kapcsolatban, illetve kaptunk kölcsön egy HDD-t, amin szintén tudjuk tárolni a filmet.

2.2 2.nap

A második forgatási napunk 2024 március 16-án történt. Ennek pedig az volt a feltétele, hogy a stáb már a Nemzeti Ünnepe napján a szálláson elfoglalja a pozícióját és ez így is lett. A napot a Dunaparton kezdtük, a Szűnyog-szigeten, nem köznapi nevén Népszigeten, az Újpesti vasúti híd alatt. Itt a forgatókönyv első jelenetét vettük fel, ugyanakkor a filmben ez a jelenet a kosárlabdás jelenetnél egyfajta visszatekintést szolgál, ahol Tomi beszél a Dunaparthoz, és ott próbál meg beállításokat keresni, etűdöt készíteni. Tomi itt elbizonytalanodik, majd pedig a kis kézikameráját becsukva csalódottan elsétál a partról. A part olyan szakaszán forgattunk, ahol nem a jellemző kavicsos, homokos rész található, ennek egyik oka, hogy ahova eredetileg terveztük a Hajógyári-sziget (Óbudai-sziget) szigetcsúcsához, ami megfelelt, volna annak a képnek, amit terveztünk, nem tudtunk kimenni, mert reggel eleredt az eső, és a Hajógyári-sziget autóval nem megközelíthető részén található lett volna a helyszín, így aznap reggel jött szóba a Népsziget, ahol végül egy erdősebb részre mentünk be forgatni. Itt különösen a reggeli időjárási viszonyok miatt, nagy fegyelemre és figyelemre volt szükség, minden sáros volt és balesetveszélyes de sikerült megoldani a nehézségek ellenére is a

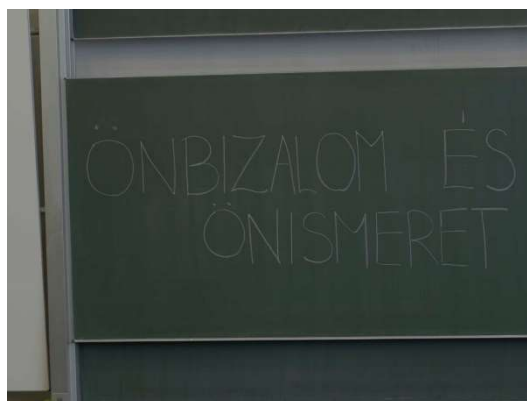
jelenetet és az eső se szakadt ránk, a színésszel való közös munka után kezdetét vette az intro rögzítése, melyekben a megjelenő helyszínekről lőttünk nagytotál beállításokat. Ez a plán azért fontos, hogy el tudjuk helyezni a különböző helyszínek tereit magunkba, hol fog játszódni a cselekmény, mi van a helyszínen, valamilyen hangulatot és teret kapjunk. (Szabó, 2018) Ebben próbáltunk valamilyen egyediséget gyakorolni, mert nem szerettük volna a jeleneteinket a nagy totál plánokkal nyitni vagy zárni.

Budapestről ezután, az utunk újra Gödöllőre vezetett, ahol folytattuk a Szent István Campus, Szemináriumi épületében. Itt található az előadóterem, mely két jelenetben is megjelenik a film során.

Az egyik jelenetben Tomi karaktere művészettörténeti vizsgát készül írni. Ezt pontosan a jelenetből nem tudjuk meg, van rá utalás. Tomi tudása nem teljes így megpróbál a körülötte lévőktől ellesni valamit. Főszereplőnk azonba sikertelenül próbál puskázni, mert három embert néz meg. Az egyik srác papírrepülőt hajtogat, valószínűleg ő sem tanult. Egy másik fiú puskázni próbál, de elég szerencsétlenül, mert ugyan olvas egy oldalt, de semmit nem írt még le. A harmadik pedig egy lány, aki nagyon tud valamit, láthatólag nagyon ír. Ezt a lányt kivágtuk, mert úgy éreztük, hogy már túlságosan hosszúvá válik tőle a jelenet Tomi próbál valamit lesni róla, de nem jár sikerrel, ezért úgy dönt, érdekesebb elhagynia a vizsgahelyszínt. A jelenet egészében próbál reflektálni egy olyan srác sikertelen puskakísérletére, aki ugyan nem a legrosszabb tanuló, de most láthatólag nem tanult eleget. Nincs benne a legnagyobb stressz, a legnagyobb csalódás, amolyan „lesz, ami lesz” hozzáállással ül be a terembe vizsgázni. Ennél a szekvenciánál próbáltunk nem túl szigorúak lenni, nem szerettünk volna hatalmas drámát kreálni a jelenethez, hiszen csak egy írásbeli művészettörténeti vizsgáról van szó, és nem a NAV kopogtat a karakter ajtaján. Nincs élet-halál kérdése között, ezért nincs szüksége drámaiságra, nincs konfliktusa, ezért a dráma nem jöhet szóba, maximum saját magában lehetne egyfajta konfliktus, hiszen a „minden dráma konfliktus” (Field, 2020, old.: 23), de ez itt nem történik meg. Nincs tanár, akivel lefolytassa a drámát, így komikussá válik és a kiemelt háttérművészek is inkább egyfajta viccesebb vonalat képviselnek. Szerzőként a gondolat, hogy bizony, a művészettörténeten túl is van élet, és valószínűleg bőven mögötte keresendő ez (Field, Forgatókönyv - a forgatókönyvírás alapjai, 2020).

A nap folyamán a másik jelenet, amikor Tomi bemegy egy tanórájára és az „Önbizalom és Önismeret” feliratot látja a táblán (2. ábra). Egyrészt ezzel üzenünk a nézőnek, hogy Tomiban is megvan ez az érzés, az útkeresés, hogy valóban jó operatőr-e, másfelől a rá adott reakciója viszonylag megmosolyogtató. Itt a konfliktusa magával megjelenik.

2. ÁBRA
ÖNBIZALOM ÉS ÖNISMERET

Részese lehetünk egy szintén komikusabb függönnyel való apró poénnak, amely rendszeresen megjelenik az iskola színpalain belül is. A függöny rossz irányba mozog és kinyílna már Tomi is mosolyog a látottakon. (Forgatókönyv: 14.jelenet) Erre a két jelenetre sok statisztával kellett dolgozni. Ennyi statisztához még nem volt „szerencsém”. A statiszták egy része a baráti társaságomból került ki, a másik része pedig az Egyetemre járó hallgatókból állt. Én voltam már forgatáson, ahol sok statiszta van, de mint már reflektáltam magamra, itt is a gyakorlat hiányát éreztem magamon. Egyszer dolgozatot kellett írni, egyszer reagálni a függönyre. Itt például a „háttér tessék” szavakat használva először a statiszták kezdenek el „játszani” és a „tessék” szóra kezd bele a színész is. Ennek elsajátítása az első felvételnél nem jutott eszembe, és a rendezőasszisztens Punak Ákos hívta fel a figyelmemet rá, hogy ezek a szavak léteznek és használjuk. Tudtam róla, hogy így szokás, de gyakorlati hiányból adódóan nem jutottak eszembe. A statisztákkal máshogy kell bánni, sokkal körültekintőbben kell elmagyarázni mit és hogyan kellene csinálni, hiszen nem tudják, hogyan fog kinézni, amit csinálnak és akinek nincsen tapasztalat annak sokkal nehezebb és bonyolultabb elmondani, ugyanakkor keresni kell annak az útnak a lehetőségét, hogy ne bonyolítsuk saját magunk számára se túl a mondanivalót. A statisztákkal, háttér művészekkel kapcsolatban tehát a legújabb, legfrissebb tapasztalatom, hogy minél világosabban és hatékonyabban kell őket vezetni, az egyszerű ember nyelvén elmagyarázni a történeteket. A jelenetet a vágóasztalon végül kivágtuk a filmből, mert nem voltunk benne biztosak, hogy releváns-e a történet szempontjából, így pedig a diplomaverzióban nem található meg, ugyanakkor a film leghosszabb vágatában természetesen benne maradt.

Ezen a napon pár óra szünet történt, amely alkalmas volt, hogy a stáb a korai kelést kipihenje, hogy a színész regenerálódjon. Nándor, aki Balázs a konzulens tanár szerepét játszotta az esti órákban érkezett. Itt a helyszín a Szent István Campus, Kosáry Domokos Könyvtár és

Levéltár volt. Az elképzelésünk az volt, a helyszínszemplét követően, hogy minden jelenetet a könyvtár különböző helységeiben szeretnénk leforgatni. Ebben a jelenetben egy sima polcos rész szerepelt a továbbiakban pedig az úgynevezett „folyóirati” terem szolgált a film helyszínéül, de erről majd később. Ez a jelenetünk tehát Balázs és Tomi között zajlik. Tomi zaklatott tudja, hogy ennél már sokkal több mindent kellett volna hoznia az adott konzultációra, azonban ő négy sort hoz Balázsnak. A tanár nem is örül ennek, Tomi is rosszul érzi magát, habár Balázs folyamatosan próbál egyfajta barát, haver, apa, figurát betölteni, aki segít ezeknek a srácoknak folyamatosan, most helyettük sem tudja megcsinálni a feladatot. Ezért a diplomáért a két fiú Tomi és Geri a felelős és nem a konzulens tanáruk, ezért fenyegeti meg Tomit, hogy két napjuk maradt. Balázs kifejti, hogy a bürokrácia miatt az őt is folyamatosan figyelik felülről és van, amit ő se tud kijátszani a rendszerben. Viszont a kijátszás megtörténik akkor, amikor Tomi szakmai gyakorlatos papírját kitölti. Ezt a jelenetet és mondatsort a valóság ihlette, a szakmai gyakorlatokkal kapcsolatban történtek visszaélések a film során, vagyis pontosan egyfajta „okosban” megoldás jellemző erre, ez a jelenet ezt szemlélteti, közben pedig reflektál Tomi semmittevésére és tenni nem akarására.

2.3 3.nap

A harmadik forgatási nap 2024. március 17-én történt és ez egy vasárnapi nap volt, ahol a forgatásunkat a XIII. kerületi Tomori Pál Általános Iskolában kezdtük. Itt található a színészek próbaterembe a filmben, itt találkozunk velük Geri, hogy a már megírt forgatókönyvről diskurzus folyjon és forgatás történjen. A próbatermet az iskola egyik termében végeztük, ahol táncórák szoktak lenni, ezért is gondoltam alkalmas helyszínnek. A stáb berendezte a helyszínt, díszlettel melyek a helyszínen álltak rendelkezésre és itt azt próbáltuk megoldani, hogy ez egyfajta színházi előadásnak, vizsgaelőadásnak tűnjön a nézőnek. Megpróbáljuk eladni, hogy itt a színészek rendszeresen próbálnak. Az a tapasztalat, hogy ez sokszor természetesen üres teremben történik, de mikor már a narratíván elég bensőségesen sikerül dolgozni, akkor természetesen a díszlet is elkezd játszani. Geri tehát ebben a teremben várakozik, fel-alá járkál. A jump cutokkal és Gerinek a viselkedésével próbáltuk megteremtetni, hogy valamennyi idő telik el az ő várakozásában. Itt a színészvezetési feladatom az volt, hogy improvizálni hagytam a Geri karakterét játszó színészt, és annyit kértem tőle, hogy fel-alá járkáljon, vegye szemügyre a díszletet, mint ha most látná először. A végén pedig bekerül ebbe az ülő pozícióba a karakter, közben pedig a

saját maga által írt forgatókönyvet olvasgatja. A két színész hirtelen belép. Róluk azt kell tudni, hogy ők jelenleg a Színház és Filmművészeti Egyetem másodéves színészhallgatói, a nő szerepében Alexandra, a fiú szerepében a testvérem Gábiel játszott. Ezt a jelenetet négyszer volt időnk felvenni és az első felvétel erősen máshogyan sikerült, mint a többiek. A nehézség itt talán az volt, hogy a három színész ismerte egymást a valóságban, azonban a film szempontjából ők csak látásból köszönnek egymásnak, egy-két alkalommal megittak egy kávé, de nem a legnagyobb barátság van köztük. Az első felvételeken erősen érződött az ismerettségüknek a nosztalgia faktora, így javítani kellett a színészvezetésen és azt szerettem volna elérni, hogy a női karakter nagyon határozottan elutasítja ezt a szereplést a most készülő vizsgafilmben. Az utolsó felvételnél, ami a végső vágatba is került, még csavartunk egyet a tempón, még célravezetőbb, még céltudatosabban, határozottabban mond nemet Gerinek, miközben a férfi színész próbálja őt valamivel enyhíteni. Ez a jelenet egybe lett tartva, szerettem volna, ha megjelenik az a fajta dokumentarista világ vonal, amit én nagyon szeretek, egyfajta komikummal vegyítve és azt hiszem ezt sikerült is elérni. Megmosolyogtató, kicsit abszurd, legalább is számomra mindenképpen.

Ezen a napon ismét utunk Gödöllőre vezetett, mert újra az egyik helyszín a Szent István Campus, Kosáry Domokos Könyvtár és Levéltár volt. Az este folyamán rögzítettük, Geri és Balázs beszélgetését (3. ábra). Szintén azon az elven haladtunk, hogy egyszerű plánokat használva meséljük el a történeteket. Ez itt is így történt.

3. ÁBRA
GERI ÉS BALÁZS

Kapunk egy totált arról, hogy hol fog játszódni a történet, habár nem egészen ezt látjuk végig a képen, majd a konzulensről és Geri karakteréről is kapunk egy-egy mediumot. Ebben a plánban közelebb látjuk, mint két karaktert így az érzéseik is közel kerülnek hozzánk, nem a legközelebb, de arra elég, hogy érzékeljük miben is van a két karakter, mit éreznek mi az ő dilemmájuk. Nagyon fontos, hogy itt szándékosan le vannak választva egymásról ezekben a

beállításokban, ezzel megpróbáltuk az ő különállóságukat erősíteni, hiszen nem egy ansnittet kapunk, amiben mindkét karakter bőven bele lóghat. Geri karakterét igyekeztem abba az irányba mozdítani, hogy ő már nem szeretné folytatni az egyetemet és egyfajta vallomása legyen Balázs felé, vár egyfajta segítséget, segítyt, amit Balázs a maga módján közöl is a fiúval. Ezt a jelenetet, nem volt szerencsénk lepróbálni így a helyszínen kellett újra és újra eljátszani, mire mindenki nagyjából elkezdett egy biztos talajt megfogni, a színészek és én is. Nagyon sok múlik a próbán és sajnós itthon nem sok idő jut rá, de ha sikerül akkor azzal nagyon sokat lehet azon segíteni, hogy a forgatáson is mindenki könnyebben mozogjon. Ahogyan szüksége van a technikának a próbára, a gyakorlásra, úgy a színészeknek és a rendezőnek is kell, hogy legyen egyfajta táptalaj mindenki alatt, mihez és hogyan lehet nyúlni. A legnagyobb kihívást itt a fáradtság jelenti talán. Este tíz órakor még koncentrálni mindenkinek, különösen színész részről nagyon nehéz és fárasztó folyamat, de a tapasztalatom azt mutatja, hogy esténként mindenki sokkal produktívabb tudott lenni, mint reggel. A korán kelés nem a csapat erőssége és ezek az esti forgatások a rombolás helyett építő jellegűek voltak a filmre. Időben tudtunk haladni, volt időnk visszaneézni a felvételeket és folyamatosan valamilyen kreatív ötlet és gondolatmenet tudott működni a színészek és köztem. Nem lett hibátlan, ha az lenne, akkor már zseniként Hollywoodba lennék, de nem ez a helyzet. Itt dramaturgiában is sokat lehet játszani, vágással, hangokkal, habár majd ezt az utómunka fejezetben kifejtem.

2.4 4.nap

2024. március 18-án kezdtük el a negyedik forgatási napunkat. A csapat a szokásos szerint már előbb Gödöllőn vagy Budapesten tartózkodott. Ezen a napon délelőtt a kosárlabdás szekvencia került leforgatásra, szintén nagyon kevés idővel kellett aznapra játszani. Ami itt a legfontosabb és a legnagyobb tanulnivalóm, az a stábtaggal történt. Én úgy hiszem, filmet csinálni csapó nélkül is lehet és nem kötelező minden elemet csapni. Igen persze, megkönnyíti a folyamatokat, de nem ezen fog múlni egyetlen diplomafilm sem, hogy le lett-e csapva az adott jelenet rendesen. Ezt a felfogást hagyjuk meg a stúdiói kereteknek. Ebből adódóan volt egy kis feszültség a rendezőasszisztens és a stáb közt is. Előbb nagyon sürgetett minket, hozzáteszem szerintem ezt helyesen és szigorúan tette, de erre volt szüksége ennek a délelőttnek mert a színészeknek akadt elfoglaltságai aznapra. A jelenet vagy szekvencia elején a srácok egymás ellen kosaraznak. Hol Tomi, hol Geri támad és érződik egyfajta

egymásnak feszülés. Nem akartuk ezt a néző arcába tolni és azt gondolom, hogy ebben a filmben nincs sok arcba tolva mégis valahol érezhetőek azok az érzések, amikről beszélünk a filmben, a film nyelvén. Ebből szintén a már említett jump cutot alkalmaztuk az idő sűrítése miatt és ezzel egyben vettük fel azt a jelenetet, ahol Tomi egymaga kosarazik és ezeket a dobásokat sorra hagyja ki, mintha semmi nem jönne össze és ez így is van. A későbbi beszélgetés pedig kitér arra, hogyan is állnak a diplomafilmmel. Egyfajta nyugaltság és semmittevés érezhető a két srácon, valamerre haladnak

sokat improvizált a jelenetben és eredetileg Tomi semmit nem beszélt volna, azonban sokat adott hozzá a jelenethez, a két fiú játéka, kicsit itt is helyrerakódott, hogy miben van a két karakter, mi az, ami irányítja az ő tudatukat. Balázs itt még elnézi ezt a hébe-hóba hozzáállást, azonban elvárja, hogy a fiúk dolgozzanak ezen az ötleten, ami igazából, mint később elhangzik csak szimplán egy átirata az előző féléves anyaguknak. Balázs karaktere is sokat improvizál és amikor közli a fiúkkal, hogy külön-külön is kell értékelje őket, akkor a két srác erősen megváltoztatja testbeszédét. Itt a színészvezetésem egész jól sikerült, ez a testtel, testtartással való játék, az, benne vannak a folyó közepén, de ők maguk se tudják, hogy a jó irányba haladnak-e.

Ezen a napon került felvételre, amikor a két fiú közli a tanárral a diplomafilmötletet (4. ábra). Ez a jelenet meg volt írva, de nem egészen úgy, ahogyan történt és az említett esti forgatás is sokat segített azon, hogy sokkal kreatívabb módon tudtunk dolgozni, mint ha reggel lettünk volna. Geri karaktere én ötleteim egyike volt és Tomi karaktere elkezd jobban odafigyelni Balázusra, addig Geri karaktere egy bezárkozottabb, elhajolósabb pozíciót vesz fel a székben.

4. ÁBRA
HÁRMAS TALÁLKOZÁS

Ez a fajta testbeszéd pedig árulkodik az ő hozzáállásukról, amely az utolsó jelenetben meg is jelenik és amely szándék vezérelte az írói gondolatot is, miszerint Tomi még mindig jobban

próbálja belül megvívni a harcot, hogy igen is ebből lehet valami. Ezzel szemben Geri teljesen feladta és már csak le akarja tudni a kötelező köröket ezért a figyelem helyett, keresztbe tett kézzel hátradől és persze legbelül megfogalmazódik benne, hogy ezt nem-e lehetne megcsinálni okosba, de ahogyan a szakmai gyakorlatot, úgy ezt sem fogják tudni megoldani fű alatt.

2.5 5.nap

2024 március 20. a forgatás utolsó napja. Az utolsó napra való felkészülés sok esetben a legnehezebb. A csapat már fáradt és ezt a forgatási napot is kora reggel kezdtük. Helyszínül a Dunapart Árpád-híd alatti része szolgált a XIII. kerületben (5. ábra).

5. ÁBRA
UTOLSÓ JELENET

Ez volt a film utolsó jelenete, ahol Tomi és Geri között történik egyfajta kimondott realizáció, a valóság elfogadása és a jövőképek alakulása is valamennyire sejteti magát. Legalább is a forgatókönyvben ez volt a cél. Az biztos, hogy az utolsó napra eső utolsó jelenet az mindig jól tud jönni, mert a színészek is rendelkeznek már azokkal a jegyekkel melyekkel a karakterüket sikerül felvértetni. Nagy beszélgetés történik a két fiú közt, ennek súlyosságát megpróbáltuk nem felnagyítani, nem az volt a cél, hogy itt a legnagyobbakat mondják, hanem mint szerző, mint a film írója világossá és tisztává váljon, hogy ez a két srác hogyan érzi magát. Sokat gondolkodtunk azon, hogy ennek a jelenetnek, ebben a formájában vajon meg kell-e íródnia, vagy pedig enélkül is értelmezhetővé válik minden és arra jutottunk, hogy valóban működnek a karakterek a végső jelenet nélkül is azonban, hogy mindenki számára valamelyest árnyaljuk a saját magunk létezését is és azt, hogy mi hogyan érezzük magunkat, fontosnak gondoltam kimondani. Az alkotás egésze tartalmaz teljesen valós elemeket és ezek a beszélgetések

rendszerint megtörténtek valamilyen formában az egyetemi évek alatt bennünk, mert kár tagadni, hogy a film teljes egészében az alkotókról szól és a szerzőisége is ebben rejlik, ezeket az áthallásokat pedig akarva, akaratlanul is érti a néző, a hallgató, a szemlélő, legyen az egy diák, egy tanár. Azt nehéz eldönteni mennyire pátoszos, de valószínűleg a színészvezetés hiányából adódva igen az, de amiket Geri kimondott azok a mondatok a mi szánkat többször is elhagyták (ez igaz a Balázs szájába adott mondatokról is, melyek a tanárok szájából hangoztak el többször). Ez egyfajta túl dramatizált helyzet, de képed kapunk az ő konfliktusaikról, belső vívódásaikról és kimondják egymásnak is azt, amit egymás előtt még tagadnak egy ideig, de ezek nem tarthatnak örökké. Alkotópárosként pedig különösen fontos az őszinteség és a bizalom, mert filmet csinálni e kettő együttes állása nélkül nem lehet. Képet kapunk Geri jelenlegi helyzetéről miszerint hazaköltözött Budapestre és dolgozik egy étterembe és képet kapunk Tomiról, hogy ő azért még megpróbálná elkészíteni az utolsó művet az egyetem keretei között. Íróként erre a válaszom, hogy a film kockái után ők együtt közösen készítik ezt a filmet, de Geri továbbra sem marad a szakmában és a kezdeti írásokhoz képest, hogy Tomi majd beadja a felvételi lapját a Színház és Filmművészeti Egyetemre, ez valóban egy megtörtént dolog, de a fiúnak nem sok esélye van, hogy felvegyék és nem is fogják azt. Így változott át az én írói gondolatom a film leforgatása után.

A forgatási nap estéjét a gödöllői kollégium „b” épületében kezdtük el. Itt Rebeka visszautasítja Tomit, illetve van még egy közös jelenetük, ahol az autóban ülnek. Utóbbival kezdeném. A két színész az én kocsimba kellett, hogy helyet foglaljon, nem volt sok fény, de szerencsére a kamera, amivel dolgoztunk egy Blackmagic Design Pocket Cinema Camera 6k Pro volt. Ennek a kamerának elég jó fényérzékenysége van, így tudtunk vele dolgozni viszonylag kevés fény közt, mert az autó egy darab utcai lámpafény alatt állt, illetve még egy kis LED lámpával világítottuk meg hátulról hiszen ezek álltak rendelkezésünkre. A színészinstrukcióm az az volt, hogy higgyem el, hogy ez a két karakter oda van egymásért és én is odalegyek értük. Azt hiszem ez valamennyire összejött, elégedett vagyok a végeredménnyel, improvizáltak benne, megnevettetek a forgatáson egy picit.

A szoba jelenete kicsit más hangulatú volt. Egyrészt nehéz, ha a két színész alig ismerik egymást és intimebb viszonyba kell kerüljenek, másrészt a két színész nem jöttek ki a legfelhőtlenebbül egymással, szóval ez kihívást jelentett a kezdetekben. A jelenetben Rebekát le akarja kapni Tomi, de a lány ezt visszautasítja és nem sikerül ez a fiúnak. Hiába nem kellett csókolóznia a két karakternek, maga az, hogy egymás intim aurájába bekerülnek, elég kínos volt ahhoz, hogy újra és újra neki kelljen futni a jelenetnek. Amikor már bemelegedtek hozzá a színészek, sajnos rá kellett jönnünk, hogy a választott plán azonban

semmiképpen nem fog működni, mert aligha fejez ki bármit, ezért gyorsan változtatnunk kellett, ami már működőképesse vált. A jelenetet addig tartottam egybe, amíg Rebeke fel nem vette a cuccait és ki nem viharzott a kollégiumi szobából. Ezek után pedig Tomi kiakad és egyfajta beszélgetést folytat a „láthatatlan” Gerivel, aki már réges régen nincs képletben. Tomi a kiakadását követően pedig kap egy üzenetet és így jutunk el a fejezetem elején említett Dunapartos jelenethez. Ezt az egybe tartást később szétvagdostuk, hogy hatásosabbá váljon, ne legyen annyira unalmas, vagy figyelem fenntartására alkalmatlan mert ezt is lehetne mondani.

Rendezőként a legfontosabb tézis számomra, nem is a film, hanem az emberek, hogyan érezték magukat, melyek voltak a meglátásaik és hogyan látták az adott nap működését. Erről több diskurzus is született, a színészekkel együtt sokat tanultunk, mozogtunk együtt. Ők segítették az én munkámat, én pedig az ő munkájukat, a stáb pedig azon dolgozott, hogy valami olyasmi szülessen, amire eddig kevés példa volt. További cél volt a mainstream filmgyártás elhagyása és egy igazi szerzői független alkotást létrehozása, ez igaz a különböző stílusok miatti használatra is, valamint az egész filmben jellemző, hogy vannak részek melyek érezhetően nagyon ki vannak találva és megfelelnek egyfajta szabályrendszernek. Másrésről pedig valamilyen experimentális hatást szeretnénk elérni, illetve ezen fogunk dolgozni az utómunka során is, hozzáteszem ez utóbbit, két ok miatt nehéz elkészíteni. A közönség egy része kevésbé fogyaszt szerzői filmet, tartalmat, inkább a hollywoodi filmek azok, amik uralják a nézői szemet a mai világban, mi pedig az ellentétjét igyekszünk megvalósítani. A másik kihívás az volt, hogy alkotói oldalról is a hollywoodi hatás, filmek azok, amiket fogyasztunk, de bennem mégis van egyfajta dogmatikus amatőr vágy, amellyel, ha lehet élni, akkor egy-két helyen élünk is a dogma szabályaival. Ennek a kettőnek a vegyítése abszolút megjelenik a filmben és ez számomra fontos volt. Képileg végig kézikamerát használva, a legkevesebb mesterséges fénnel, amit csak lehet, természetesen így is volt egy-két helyen, hogy a fényeket be kellett állítani a napszaknak megfelelően a kamera beállításához mérten. A legtöbb esetben ezt igyekeztünk kerülni és rábíztuk a természetre, hogyan süt a nap, mikor van takarásban, amely egyfajta realitást ad a filmnek, hiszen abszolút abban is mozog, hiába voltak szürreális elemek a legelső forgatókönyvverzióba.

3. UTÓMUNKA

3.1 A vágás, hang

Az utómunka folyamatai a vágás, a hangutómunka, az úgynevezett fényelés, color grading. Az utómunka egyik legnehezebb része, hogy mi magunk vágjuk sok esetben, és a szerzők ilyenkor már teljesen vakon látják az adott filmet, nincs meg az a tisztánlátás, vagy szűz látás, amire szüksége van a vágónak. Ez esetben nekünk a vágás során három verziónk volt. Ezek a vágatok a Davinci Resolve 18 programban készültek, emiatt több gépen is tudtunk velük dolgozni, mivel több gépen megtalálhatóak a proxy fájlok, illetve az eredeti nyersanyag is, így ennek függvényében, bármikor ki tudjuk exportálni vágatot, amint elkészült az alkotás. Ennek a programnak nagy előnye, hogy viszonylag sok mindent lefed a tudása és könnyebb vele dolgozni, mint a Premiere Pro-ba, ezért döntöttünk úgy, hogy inkább próbáljunk ki valami újat, ezért erre esett a választásunk. Az egyik vágatunk huszonöt perc hosszúságúra sikeredett, a középső hosszú tizenhét-tizennyolc perces, de van egy nagyon rövid vágat, mely tizenöt perces. Nehéz megtalálni a megfelelő hosszúságot, folyamatosan egyfajta tesztre van szükség, mit fog fel a néző, mi az, amit biztosan nem ért, hiszen mi alkotóként pontosan másodpercre meg tudjuk mondani mi és hol, hogyan következik. A legnagyobb tapasztalatom és ez rám is igaz, ha filmet fogyasztok, hogy legtöbb esetben csak az számít, hogyan éreztem magam a film közben. Milyen érzéseim támadtak, mit mozgatott meg bennem az adott alkotás. Lehet vicces, szomorú, drámai, de a lényeg, hogy ha én jól és „jót” éreztem a filmnézés közben, az egyfajta emlékként megmarad számomra és tovább tudom vinni. A második és legfontosabb, a történet és a karakterek. Történhet bármi, ha a történet és a narratíva magával tud vinni a megfelelő karakterekkel, mivel akkor biztosan le fog kötni a film egy ideig, mozogni és élni, érezni fogok vele együtt. Szurkolok és sírok a karakterekért, hogy ha kell. (Murch, 2010). Ami ezek után van, az mindig másodlagos, mert a néző az adott filmet helyén fogja kezelni legtöbb esetben. Itt most nem a kritikusokra, oktatási intézményekben dolgozó tanárookra gondolok, hanem a laikus nézőre, aki a mozgóképes alkotást meg fogja tekinteni, helyén kezeli, hogy mi a műfaja, milyen stílusa van a filmnek, Ez alapján fogja nézni és a legtöbb esetben a ráható érzelem fogja meghatározni az emlékeit, vagy pedig maga a történet. Igyekeztünk a vágásnál és már a forgatásnál is arra törekedni, hogy az időérzékelést valahogyan láttassuk, hiszen a film nem egy nap alatt játszódik. „Ha közbevágott képpel akar a film időmúlást érzékeltetni, akkor a közbeiktatott mozdulatlan kép több idő múlását

szuggerálja, mint az, amelyen a mozgás látható. Ha valamely drámai jelenet után, bár más helyen, de mozgalmas képet mutatok, azután térek vissza az első színhelyre, akkor nem lehet a nézőnek az az érzése, hogy sok esztendő telt el közben. Mert a látható mozgásnak reális tartama van, mely reális idő benyomását kelti.” (Balázs, 1948, old.: 16) Nem szerettünk volna végig fekete képernyőt mutatni, még úgy sem, hogy egy-két alkalommal használva van a filmben, de jó, ha nem ez határozza meg az idő múlásának egyenes arányosságát.

Mint az már az írásra is igaz, mi egy történetet szerettünk volna elmesélni, valamint a vágásban ezt mindenképpen alátámasztani valamilyen módon. A narratíva a lehető legérthetőbb legyen, ne legyen túlságosan tömör, ugyanakkor más történeti szálak, amik akár le is lettek forgatva, de végül, mint kiderült mégsem adnak hozzá vagy vesznek el, így azokat ki lehet húzni a filmből. A filmművészet egyik művészi ága az újraírása a filmnek. Ha meg is van a kész anyagod, melyet már leforgattál, a nyerek pedig csak az összevágásra várnak, akkor megteheted, hogy belenyúlsz zsigeri szinten és teljesen új filmet készítesz belőle. Mi ez alapján dolgoztunk a vágással, bátran nyúltunk bele, az írói hibákat, melyek elkerülték a figyelmünket, igyekeztünk kijavítani a vágás során. Amire még odafigyeltünk, hogy mit mondanak az emberek, mi az, amit biztosan észrevesznek, mi az ami teljesen elkerüli a figyelmüket. (Murch, 2010)

A hangutómunkai folyamatokban, amit szem előtt tartottunk, hogy a felesleges alázatlansággal ne vegyünk el a drámai határból. Sajnos sok film esetében és ez már korábban, más vizsgafilmnél előfordult, hogy túlzenélésbe esett át az alkotás. Itt ezt két dolog miatt is szeretnénk volna kikerülni. Egyrészt nagyon sok jelenet egybe van tartva, akár dokumentarista jelleggel, ezért ennek megzavarása zenével nem biztos, hogy a legszerencsésebb tud lenni dramaturgiailag. Ez egyfajta szerzői döntés is hiszen, nem akarjuk zenével a dramaturgiát, a film drámáját, konfliktusát növelni, hanem szeretnénk megtartani a nyers erejét. Lehet zenével akár a figyelmet és színészi játékot is feljavítani tapasztalataink alapján, de ezt most elkerültük, amennyire lehetett. Ahol mindenképpen nagy szerepet játszik a zene, az a film bevezetője, intro része. Ez ugye egy stáblistas jelenet, ahol nagy totálokat látunk a különböző helyszínekről és megjelennek a készítőik. Itt egy zenét szeretnénk volna használni, ez a „Life is Strange” című videójátékból van. Egy alap hangulat megteremtése volt a cél a bevezetőben. A másik indok a zenehasználat ellen, hogy jogdíjas zenékről van szó sok esetben. Ezeket a jogvédett zenéket szabadon használhatnánk, hiszen bevételünk a filmből nem származik, ugyanakkor a szellemi jog mindenképpen az alkotóé (Grad-Gyenge, 2016). Én úgy gondolom, méltó a diplomafilmhez, ha nem zenélünk mindenhol, főleg, ha az a narratíva megerősítését nem erősíti, hanem gyengítő hatása van.

A color grading, melynek talán magyar megfelelője a színezés, azaz egy olyan eljárás, melyben a kép számára egy átfogó stílust adnak a képhez, mindezt úgy, hogy az művészi értékében és stílusában passzoljon a filmhez (Hurkman, 2014). Ez szembe megy a színtkorrekcióval, ahol a képi javítások vannak hangsúlyban. Az egyik saját stílust ad, a másik pedig segít értelmezni.

3.2 Rendezés a vágás során

Rendezőként különösen fontos, hogy a nyersekből a legjobb színészi játék legyen összeollózva, sajnos ebből néha engedni kell, hiszen vagy a színész más felé nézett vagy a kamerában csúszott el például a fókusz. Mindenesetre azért a legjobbakból igyekeztünk összetenni a filmet, hiszen ez az, ami legjobban szolgálhatja a nézői igényt.

Az utómunka feladata a véglegesítés és a film végső formájának kiadása a kezünkben, azonban ami még itt is egy igen fontos elem, hogy vajon sikerül-e elég szerzőiséget eresztetni a filmbe. Sok módon születhet egy adott vágat, nálunk is ez történt, ezáltal a különböző stílusok keverednek a filmben az érzéseim szerint. Erről korábban már írtam, de ami mellett semmiképpen nem érdemes elhaladni, hogy a szerzőiség a vágásra is érvényes. Ebben a vágóval történtek nézeteltérések, így nem maradt benne annyi ritmikai „hiba”, mint a legelső vágatokba. Lehet, hogy jó döntést hoztunk ezzel, hiszen a mai szem valami másra vág, a filmkészítő akárhogy szeretne magára reflektálni, akarva-akaratlanul is a közönség reagál a legtöbb esetben az alkotására, ezért ilyen nehéz filmet csinálni. Amiben biztosan megjelenik a film más olvasta, hogy érezhetően személyes és önreflexív marad. Magára és környezetére is reagál, valamint az alkotókra is igyekszik hatást gyakorolni. Én érzem benne a lehetőséget, hogy ez ne a megszokott alkotássá nője ki magát, hanem valamivel több és értékesebb tudjon lenni. A művészetben a reflexió és önreflexió visszatérő, az utóbbira van a legtöbbször szükség az ember életében. Az alkotás az, amelyből kiindul minden és többfelé ágazhat, kinek és hogyan készült. Különböző halmazok mezején mozoghat az elmélet, de önmagában a műalkotás határozza meg az egymáshoz való viszonyokat. (Vincze, 2013)

Sok esetben a film vágásánál derülnek ki, hogy mekkora csalásokat lehet létrehozni. Mi az a montázs akár, ami többet tud elmondani, mint akár a film egész jelenete. Milyen összevágással lehet átverni a nézőt, mi az, ami biztosan működik, és mi az, amiben biztosan lebukhatunk. (Kulesov, 1938) Sokszor a néző még azt sem veszi észre, hogy teljesen más ruhában vannak a szereplők, persze ennek elég extrém eseteknek kell lennie.

ÖSSZEGZÉS

Mint az előző fejezetben már írtam, a reflexió és önreflexió egy fontos művészi eszköz és nem csak a művészetben, hanem máshol is érdemes használni, a valóság talaján. A hipotézisünk az, hogy lehet mesélni egy filmről személyesen és személytelenül is, de számomra alkotóként fontosabb, hogy egyfajta személyességet tükrözzek. Egy szeletet adjak magamból át a világnak, a nézőnek, az olvasónak. Amihez én értek és amiről a legjobban mesélni tudok, az általában a saját generációm története, a saját tapasztalataim, az élményeim, érzéseim. Az érzések több skálán való mozgatása elengedhetetlen. Az alkotásaimat leginkább az énképem és a velem született érzések határozzák meg, ez a filmünkénél is így volt.

A forgatókönyvre reflektálva mindenképpen látom magamon azt az írói szikrát melyben tovább lehet mozogni, mely életet ad és előre visz. Az írás során, több szakirodalom is segített, a forgatókönyv fejlesztésében, ezek közül legtöbbször Syd Field könyveit vettem elő. Nagyon hasznos írások, segítenek a megértésben, a hiba keresésében, hol nem működik a film. Melyik az a cselekményszál, irány, dramaturgiai elem, konfliktus, mely kizökkent vagy teljesen másfelé viszi el a történetemet, mint az eredetileg képzeltem. A lépések betartása fontos lehet, de ahogyan már korábban említettem, a kísérletező jelleg jó, ha meg tud maradni az emberben. A premissza építése után a karakterépítés nagyon fontos mérföldkő, előrevetíthet akár a cselekményt, egy jelenetet a történethez, a könyvhöz. A karakterek megírásában fontos szerepet játszott, hogy a színészek is azonosulni tudjanak az adott karakterükkel és mivel a saját korosztályunkból választottunk, a karaktereink is huszonévesek, ezért úgy gondolom, hogy ez egy jó választás volt. Szerintem szerethető hősöket írtunk, olyan figurák jelennek meg a filmben, akik valamennyire fel tudják kelteni az érdeklődést és lehet rájuk reagálni. Egy fajta érzést, érzelmet, gondolatot tükröznek a karakterek már azzal is, ha csak az olvasás szintjén nézzük őket.

A szereplőválogatás, más néven casting folyamata, most más volt a megszokotthoz képest. Nem szándékosan kerestük fel az embereket és írtunk rá, a már általunk ismert színészhallgatókra, hanem rendszeren megszerveztünk válogatókat, amelyekre lelkes és szerepelni vágyó fiatalok jöttek el. Ez nagyon nagy előrelépés, mert így a színészválogatásoknak köszönhetően egyfajta adatbázis birtokába jutottunk, a szereplőinkkel nem csak a diplomafilm forgatására volt lehetőségünk, hanem más munkát is végeztünk közösen az elmúlt fél évben. A szereplőválogatás másik nagy tanulsága, hogy sokszor az adott helyzetet ügyesen vagy akár ügyetlenül leimprovizálni kívánt színészek, nagyon jó és színes

jelenetekkel, ötletekkel tudták bővíteni a mi tudástárunkat. Volt, hogy valaki annyira jól improvizált egy gondolatot, hogy az teljes egészébe bekerült a forgatókönyvbe és később a filmben is megjelent. Az, hogy mi letettük a voksunkat a válogatás mellett, a színészeknek is sokkban segített, hiszen ők is jobban maguknak érezhették az adott anyagot, hiszen egyfajta kötődés alakul ki és érzik, hogy azért amiért őket választottuk, fontos lehet az ő részvételük, nem pedig a „huszadik emberek”, akiket csak úgy felkértünk valamilyen munkára. Ezekkel az emberekkel még a hibák ellenére is szívesen dolgozom majd együtt, mert mint említettem korábban, számomra az emberi oldalai egy produkciónak, sokkal fontosabbak, mint a végproduktum. Ez önzetlen és csapatjátékos magatartás teljesen érthető, de sokan ezt egyáltalán nem tudják hová tenni magukban, hiszen egy szabad verseny zajlik a szakmában. A válogatás pozitívuma, hogy nem csak az adott színésszel - akit kiválasztasz - ismerkedsz meg, hanem teljesen más emberek is tudják segíteni a munkádat, van egyfajta színészkör akiket meg tudsz ismerni és később is dolgozni velük.

Színészvezetés szempontból hatalmas hiányosságokról teszek tanúbizonyságot a diplomafilmben, de ezen hibák elkövetéseinek most van itt az ideje. A diplomamunkában még lehet hibázni, de mikor az ember már pénzért dolgozik, ott a hibákat a nullához kell közelíteni. Sokszor nem tudtam a pontos választ a színészek kérdéseire, egyfajta találgatás ment részemről vagy éppen a legelső gondolatot, melyet igyekeztem átadni feléjük. A háttértörténeteket sokkal jobban kell tudni, el kell időben helyezni merre járunk. Sokszor olyan kérdéseket tesznek fel, amely senkinek nem jut eszébe csak a színészeknek, és nyilvánvalóan, ha én tudok rá válaszolni, akkor ezzel az ő játékukat tudom segíteni. Nem szabad megmondani, mikor mi történjen, de a támpontok átadása nagyon fontos. Improvizálni csak akkor szabad, ha ők is tudják, hogy miben vannak, és ezt én is tudom, azonban azt nem szabad, hogy másfelé vigyék el az egész jelenetet, vagy az adott műnek a mondanivalóját.

Az utómunka folyamatiba a legkisebb a belelátásom. Kevés könyvet olvastam ezzel kapcsolatban, inkább a Youtube videókat tekintem egyfajta támaszpontnak a magam számára. Az egyetemi évek alatt azonban a vágás óra - habár rövid ideig tartott - olyan fajta más jellegű szemléletet hozott be az életembe, mellyel megtanultam egyfajta elméleti síkot. A vágással újraírni, újra rajzolni a cselekményt és újra dramatizálni az írást, ez meghatározó lehet a későbbiekben a filmet illetően. A kísérletező jelleg megtartása mellett teszem le a voksom és bátran kiállok amellet, hogy ha bármilyen hibát vétettem a forgatókönyv írása kapcsán, akkor azt javítsák ki, ha kell, akkor a vágásnak köszönhetően.

A legfontosabb a hipotézisem bizonyítása, amely a filmen keresztül történik természetesen. A „Z” generációról mesélni, melyet szerintem betartottam az ígéretem alapján.

Ahogy a bevezetőben említettem, magamhoz értek a legjobban, még ha nem is teljesen. A saját és a körülöttem lévő világra tudok reflektálni a legjobban, igaz az írásban megeshet, hogy az ember nem látja át és nem tudja, hogy az őt körülvevő emberek mit értenek meg és mit nem. Sokat azzal a kritikával éltek, hogy ez a történet, nagyon bennfentes és nem érthető. Én kiálltam amellett, hogy ezt a történetet igenis lehet értelmezni. Azok, akik velem egy cipőben járnak, fogják tudni értelmezni. A történet elmesélésében és a drámaírásban megvannak a lépcsőfokok. Én még fiatal vagyok, a saját lépcsőfokomon járok. A lépcsőfokomat szerintem mások tudják értelmezni. Úgy gondolom, hogy amit szerettem volna megmutatni az volt, hogy két srác egyetemi életét elmeséljem a filmvásznon úgy, hogy közben valóságos elemeket használok, amely megítélésem szerint sikerült. Magam számára én ezt így értékelem, és minden hibájával együtt egy olyan alkotás született, amelyben egy generációról mesélek, más generációknak. Reményeim szerint, erre a továbbiakban is lesz lehetőségem.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Babos, A. (2019). A visszatérés motívuma a kortárs magyar filmben. *Metropolis*, 76-77.
- Balázs, B. (1948). *Filmesztétikai gondolatok*. Budapest: Filmtudományi Intézet.
- Cohen, R. (1998). *A színészmesterség alapjai*. (M. András, Ford.) Pécs: Jelenkor Kiadó.
- Egri, L. (2010). *Drámairás művészete*. (N. Köbli, Ford.) Budapest: Gabo Könyvkiadó És Keresk.Kft.
- Field, S. (2013). *Forgatókönyvírók munkafüzete*. (D. B. Péter, Ford.) Budapest: Cor Leonis Films Kft.
- Field, S. (2020). *Forgatókönyv - a forgatókönyvírás alapjai*. (N. Köbli, Ford.) Budapest: Cor Leonis kiadó.
- Field, S. (2020). *Forgatókönyvírók kézikönyve*. Budapest: Cor Leonis Kiadó.
- Grad-Gyenge, A. (2016). *Film és szerzői jog*. Budapest: Médiatudományi Intézet.
- Gyenge, Z. (2005). A valóság kezdete és vége. A fotografikus realizmus kora. Dunabogdány: Tavasz elköszönő konferencia.
- Gyenge, Z. (2017. november 10). *Videóművészet, avagy hogyan semmizte ki a képzőművészet a mozit*. Forrás: Filmtett: <https://filmtett.ro/cikk/videomuveszet-avagy-hogyan-semmizte-ki-a-kepzoomuveszet-a-mozit>
- Hurkman, V. (2014). *Color Correction*. Amerikai Egyesült Államok: Peachpit Press.
- Kalmár, G. (2023). *A válság Mozija*. Budapest: Gondolat Kiadói Kör Kft.
- Kovács, A. B. (2009). *Mozgóképelemzés*. Budapest: Palatinus.
- Kulesov, L. (1938). *A montázs mint a filmművészet alapja*. (T. Teréz, Ford.) Budapest: Áron Kiadó.
- László, B. (1997). Elbeszélés a játékfilmben. *Metropolis*.
- Mckee, R. (2011). *Story - A forgatókönyv anyaga, szerkezete, stílusa és alapelvei*. Románia: Filmtett Egyesület.
- Mittel, J. (2008). Narratív komplexitás a kortárs amerikai televíziósásban. (H. Péter, Ford.) *Metropolis*, 4, 30-53.
- Murch, W. (2010). *Egy szempillantás alatt*. (E. János, Ford.) Budapest: Francia Új Hullám Kiadó Kft.
- Murray, S. (2017). Megragadó karakterek. *Metropolis*, 16-45. Forrás: <https://metropolis.org.hu/megragado-karakterek>.
- Ohba, T. (2003). *Halállista*. Japán: Shōnen manga.
- Reisz, G. (2014). *Van valami furcsa és megmagyarázhatatlan*. Budapest.
- Szabó, G. (2018). *Filmeskönyv*. Budapest: Szabó Gábor.
- Székely, G. (1994). *Magyar Színházművészeti Lexikon*. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Vincze, T. (2013). *Szerző a tükörben*. Budapest: Kijárat Kiadó.

ÁBRAJEGYZÉK

1. ábra Geri kiiratkozik.....	18
2. ábra Önbizalom és Önismeret	21
3. ábra Geri és Balázs.....	23
4. ábra Hármas találkozás.....	25
5. ábra Utolsó jelenet.....	26

NYILATKOZAT

a szakdolgozat¹ nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve:	Horváth Jonatán
A Hallgató Neptun kódja:	EJZN53
A dolgozat címe:	Ez van
A megjelenés éve:	2024
A konzulens intézetének neve:	Rippl-Rónai Művészeti Intézet
A konzulens tanszékének a neve:	Média tanszék

Kijelentem, hogy az általam benyújtott szakdolgozat egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

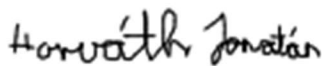
Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkori szellemi tulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem MATER Hallgatói Dolgozatok repozitóriumba. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védést követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelte után

nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem MATER Hallgatói Dolgozatok repozitóriumban.

Kelt: Budapest, 2024. 04. 20.

Hallgató aláírása

¹ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

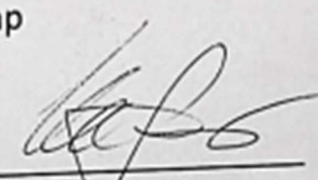
NYILATKOZAT

Hozvath Jónátán (név) (hallgató Neptun azonosítója: EJ2N53)
konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a
záródolgozatot/szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfóliót¹ áttekintettem, a hallgatót az
irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól
tájékoztattam.

A záródolgozatot/szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfóliót a záróvizsgán történő
védésre javaslom / nem javaslom².

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem³

Kelt: 2024 év 04. hó 17. nap

belső konzulens

¹ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

² A megfelelő aláhúzendó.

³ A megfelelő aláhúzendó.